

IJORCES

**INTERNATIONAL JOURNAL
OF CONFERENCE SERIES ON EDUCATION
AND SOCIAL SCIENCES.**

**PUBLISHER: ÇORUM: OGERINT -INTERNATIONAL
ORGANIZATION CENTER OF ACADEMIC RESEARCH**

IJORCES

**International journal of conference series on education
and social sciences. (Online)**

September 2026

Science Editor: **Cetin Avci**
(*Kadir Has University*)

Copyright © 2026

By Çorum: Ocerint -International Organization Center of Academic Research

All rights reserved.

Available at ijorces.org

Published:

Çorum: Ocerint -International Organization Center of Academic Research

ISSN 2717-7076

Bursa

Bursa, Turkey

Editorial Board Members

Prof. **Hakan Mete Dogan.** Tokat Gaziosmanpasha University, Turkey

Prof. **Afsun Sujayev,** Institute of Additive Chemistry of the ANAS, Azerbaijan

Prof. **Nadir Mammadli,** Azerbaijan Architecture and Construction University, Azerbaijan

Prof. **Munevver Sokmen,** Konya Food and Agriculture University, Turkey

ELSEVIER

SSRN
Electronic Journal
Library

Universal
Impact Factor

AVLODLAR O'RTASIDAGI PSIXOLOGIK TAFOVUTLAR: X, Y, VA Z AVLODLARINING QADRIYATLARI VA MULOQOTDAGI FARQLARI

Xursandov Dilshodbek To'ychi o'g'li
xursandovdilshodbek87@gmail.com

Annotasiya: Ushbu maqolada turlicha ijtimoiylashuv sharoitlarida shakllangan X, Y va Z avlod vakillarining psixologik xususiyatlari, qadriyatlar tizimi hamda muloqot uslublaridagi asosiy tafovutlar tahlil qilinadi. Har bir avlodning dunyoqarashiga ta'sir ko'rsatgan tarixiy-ijtimoiy va texnologik omillar yoritilib, ularning kasbiy faoliyatga, shaxsiy munosabatlariga hamda axborotni qabul qilishga bo'lgan yondashuvlari qiyosiy o'rganiladi

Kalit so'zlar: Avlodlar psixologiyasi, Avlodlar nazariyasi, X, Y va Z avlodlari, Qadriyatlar tizimi, Muloqot tafovutlari, Intergeneratsion ziddiyatlar, Raqamli avlod, Psixologik moslashuv.

Bugungi jadal o'zgarib borayotgan jamiyatda turli yosh guruhleri o'rtasidagi o'zaro tushunmovchiliklar va qadriyatlar to'qnashuvi eng dolzarb psixologik hamda ijtimoiy muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Avlodlar o'rtasidagi tafovutlarni ilmiy asosda tushuntirib beruvchi "Avlodlar nazariyasi" ilk bor 1991-yilda amerikalik olim - tahlilchi Nil Xou tomonidan ilgari surilgan. Mualliflar o'zining "Generations" asarida har bir avlod ma'lum bir tarixiy, ijtimoiy-iqtisodiy va texnologik muhitda shakllanishini hamda bu omillar ularning umumiy psixologik portreti, qadriyatlar tizimi va dunyoqarashini belgilab berishini isbotlab berganlar[1].

Ushbu nazariya doirasida sotsiolog va psixolog Karl Mannxaym o'zining ilmiy ishlarida avlodlar tushunchasiga sotsiologik ta'rif berib, shaxsiy qadriyatlarning shakllanishida yoshlik davridagi ijtimoiy-siyosiy voqealarning o'rni beqiyos ekanligini ta'kidlaydi [2]. Zamonaviy psixologiyada esa Jeyn Tvengi Z avlodi (iGen) va ularning texnologiyalarga to'liq qaramligi, ruhiy salomatlik xususiyatlari hamda muloqotdagi o'zgarishlarini empirik ma'lumotlar asosida chuqur tadqiq etgan [3]. Shuningdek, Kip Oynli hamda uning hamkasblari mehnat faoliyati davomida X, Y va Z avlodlari o'rtasida yuzaga keladigan muloqot va qadriyatlar ziddiyatini tahlil qilib, tashkilotlarda avlodlararo moslashuv mexanizmlarini ishlab chiqqanlar[4]. Mamlakatimiz va MDH olimlaridan E. Shamis va E. Antipov ham avlodlar nazariyasini mahalliy va mintaqaviy ijtimoiy-psixologik voqelikka moslashtirgan holda o'rganib, har bir guruhning muloqot va mehnatga bo'lgan munosabatini tizimlashtirganlar [5].

1-jadval

X, Y va Z avlodlarining psixologik xususiyatlari, qadriyatlar va muloqot tafovutlari

Taqqoslash mezonlari	X avlodi (1965–1980)	Y avlodi Millenniallar (1981–1996)	Z avlodi Zoomerlar (1997–2012)
Bosh qadriyatlar	Barqarorlik, mustaqillik, mehnatsevarlik va moddiy ta'minot	Shaxsiy rivojlanish, erkinlik, tajriba va hayotiy muvozanat	Doimiy rivojlanish, haqqoniylik, ruhiy xotirjamlik va o'zlikni anglash
Muloqot uslubi	Yuzma-yuz muloqot va rasmiy telefon qo'ng'iroqlari	Elektron pochta, messenjerlar va ijtimoiy tarmoqlar	Qisqa matnli va ovoqli xabarlar, vizual vositalar (memlar, emojilar)
Axborotni qabul qilish	Matn va kitoblarni chuqur tahlil qilish, mantiqiy fikrlash	Maqolalar, bloglar va uzun video formatlar	Tezkor, vizual va qisqa kontent
Texnologiyalarga munosabat	Texnologiyadan zarurat va ish yuzasidan foydalanadi	Texnologiyalar davriga moslashgan va ulardan faol foydalanadi	Texnologiyalar bilan birga tug'ilgan ("Raqamli tubjoylar")
Mehnat va karyera	Bitta tashkilotda uzoq yillar ishlash, sodiqlik va martaba pillapoyasi	Qulay ish sharoitlari, moslashuvchan grafik va ishning ma'nosi	Masofaviy ish, bir vaqtning o'zida bir nechta loyiha, tezkor natija

Xulosa qilib aytganda, X, Y va Z avlodlarining psixologik qiyofasi, qadriyatlar tizimi va muloqot xususiyatlaridagi tafovutlar ular shakllangan ijtimoiy-tarixiy hamda texnologik shart-sharoitlarning qonuniy mahsulidir. X avlodiga xos bo'lgan amaliy barqarorlik va sabr-toqat, Y avlodining moslashuvchanligi va shaxsiy rivojlanishga intilishi hamda Z avlodining raqamli faolligi, moslashuvchan fikrlashi va ruhiy salomatlikka bergan yuksak e'tibori jamiyat rivojlanishining turli bosqichlarini aks ettiradi. Ushbu avlodlararo farqlarni to'g'ri anglash va qabul qilish faqatgina psixologik nazariya bo'lib qolmay, balki zamonaviy ta'lim, oilaviy munosabatlar va korporativ boshqaruvda yuzaga keladigan ziddiyatlarni bartaraf etishning kalitidir.

Avlodlararo inqirozlarni yumshatish hamda turli yosh guruhlari o'rtasida samarali hamkorlikni o'rnatish uchun har bir avlodning muloqot ehtiyojlarini inobatga olgan holda moslashuvchan strategiyalarni qo'llash talab etiladi. Xususan, tashkilot va muassasalarda X avlodining boy tajribasi va mas'uliyatini Z avlodining innovatsion g'oyalari va texnologik ko'nikmalari bilan uyg'unlashtiruvchi "teskari ustozlik" tizimini joriy etish yuqori samara beradi. Shuningdek, muloqot vositalarini tanlashda har bir guruhning qulaylik hududiga hurmat bilan qarash - og'zaki, matnli va vizual shakllarning muvozanatini saqlash muloqotdagi ruhiy to'siqlarni kamaytiradi. Avlodlar o'rtasidagi tafovutlarni to'sqinlik emas, balki bir-birini to'ldiruvchi manba sifatida ko'ra bilish jamiyatda ijtimoiy-psixologik barqarorlikni ta'minlashning asosiy omili bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Neil Howe " Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069". William Morrow and Company. New York. 1991 y. 538 p
2. K. Mannheim. The Problem of Generations. In: K. Mannheim (Ed.), Essays on the Sociology of Knowledge (pp. 276-322). London: Routledge & Kegan Paul. 1957 y. 327 p.
3. J. M. Twenge. iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less Happy-and Completely Unprepared for Adulthood. New York: Atria Books. 2017 y. 352 p.
4. C. Oynli, A Aksu. Generational Differences in the Workplace: Values, Communication and Leadership Style. Journal of Organizational Behavior and Psychology, 12(2), 45-61. 2018 y.
5. Е. Шамис, Е. Антипов. Теория поколений: Как найти общий язык с практически любым человеком. Москва: Альпина Паблишер. - 214 с. 2016 г